

Gang alene værnepligtig — udrettede i den første flersvigske Krig, den Mand, der besjælede de Folk, som den Gang gik i Døden for deres Fædreland, var Frugten af, hvad der var indplantet i Skolen, Frugten af den Pligtfølelse, som de havde bragt hjem fra Skolen. Det ærede Medlem siger, at Børnene nu ikke lære kristen Tro i Skolerne. Det skulle de ikke lære i Skolerne, men i Hjemmet hos Forældrene. Naar Forældrene ikke er kristelige Folk, saa nytter det ikke, at Børnene sendes til Skolen for at lære Kristendom. Men forøvrigt fastholder jo Anordningen af 1814 ligesom det nu foreliggende Lovforslag paa det Bestemteste, at Religionen skal være en Hovedsag i Almueskolen, og tror det ærede Medlem, at vi, der kunne sende vore Børn til private Skoler, ikke der støde paa Vantro? Jeg kan forsikre det ærede Medlem, at allevegne, selv i Skoler, hvis Bestyrere ere meget gode Kristne, kunne Børnene komme til at høre vantro Sætninger af Lærere, og det lader sig her ikke forebygge. Det bliver Kommunernes egen Sag, naar de vælge deres Lærere, at vælge saadanne, som stemme med deres Krosretning. Det er ogsaa et aldeles blødagtigt Forlangende, at der skal existere et Kjærlighedsforhold mellem enhver Lærer og Børnene og mellem ham og Børnernes Forældre. Den idylliske Tilstand, som den ærede Taler sluttede sin Betænkning med, at man skal indrette sig saaledes, at enhver Moder har en Lærer at sende sine Børn til, som omgaaes Børnene saaledes, at disse hver Dag med Glæde gaa til Skole, indrømmer jo den bestaaende Lovgivning fuldstændig. Den nuværende Lovgivning gjør ikke det mindste Skaar deri; enhver Moder kan vælge Lærere til sine Børn, det vil sige, naar hun har Naad til at betale disse Lærere; men Ulykken er, at det have ingenlunde alle Mødre, og at ingenlunde alle Mødre eller Fædre have Lust til at betale. Derfor skyder det ærede Mindretal ogsaa Kommunen imellem; men hvor kan det ærede Mindretal nu være sikker paa, at Kommunen altid er enig i hans eller enhver Moders Opfattelse af Læreren og Forholdet mellem Læreren og Børnene? Det kan han paa ingen Maade, og Ulykken er her atter den, at mangfoldige af vore Kommuner, navnlig Landkommunerne, ere saa smaa, at det ikke er at antage, at de uden alt Tilsyn eller Hjælp fra Statens Side ville kunne røgte deres Skolevæsen paa forsvarlig Maade. Det er jo bevist i det andet Thing ved Oplysninger, som fremkom i 1872, at Skolegangen paa adskillige Steder i Landet, navnlig i det nordlige Jylland, er overordentlig ringe. Det vidner saaledes ikke om, at Kommunerne ere meget tilbøjelige til at føre skarpt Tilsyn med Skolerne, saa at de kunne have Hjælp fra Statens Side meget fornøden. Hvad er Staten Andet end Kommunernes Kommune? Naar man nu indrømmer Kommunen Ret til at gaa imellem Børn og Mødre eller Foræl-

dre, hvor kan man da negte Staten Ret til som den øverste Kommune af alle at føre Tilsyn med de mange smaa Kommuner, og hvilket Indgreb sker der i den hidtil Kommunernes indrømmede Frihed? Borttager man den Ret, de fik ved Lov af 1856 til selv at indstille Lærere til Ansættelse? Ja, gid man kunde borttage den; thi det er min fulde Overbevisning, at den har været mere til Gavn for Skolevæsenet end til Gavn for Kommunerne. Man har ikke vært den; man har gjort en ganske ubetydelig, i Virkeligheden intetrigende Indskrænkning, som dog er billig og retfærdig overfor de mange dygtige Lærere, der ikke kunne opnaa Lærereembeder, hvoraf de kunne leve. Man forlanger, at de skulle have tjent 5 Aar i et mindre Embede, inden de kunne faae et større. Naar en Lærer saaledes er 23 Aar, inden han faar Embede, og han skal tjene i 5 Aar i det mindre Embede, inden han kan søge et større, vil han være 28 Aar — maa jeg spørge, om det ærede Mindretal betragter 28 aarige Mænd som gamle Mænd? Thi saaledes har han virkelig talt. Det, man skal lære i Skolerne, er Kundskaber; men Ulykken er, at efterhaanden, som Befolkningen er tiltagen og Børnernes Antal i Skolerne er tiltaget, har hverken Kommunernes Gode eller Lust til at gjøre Udgifter holdt Skridt hermed, saaledes, at Børnecantallet i Skolerne er blevet for stort, at man ved at lære de smaa de allernødvendigste Færdigheder, læse, skrive og regne er bleven affskaarret fra at bibringe de Større nogen Videnskab; thi det er ikke Lys og Liv, men det er Kundskab, man skal have i Skolerne, og det er ikke sandt, at der er udbredt Død og Mørke. Det, der mangler, er, at der ikke er udbredt Kundskaber nok. At en tanfæløs Rasmussen har hørt hjemme i en Mængde Almueskoler, vil jeg meget gjerne indrømme — det veed jeg meget godt fra min Bændom af —, og det er uheldigt; men maa jeg spørge det ærede Mindretal: Hvorfra være de Skolelærere, som underviste paa den Maade, komme? Forstrev man dem fra Udlandet, som de fra de højeste Klasser fra Herregaardene og Kjøbstæderne? Nei, de kom fra Bondelassen: det var Husmænds og Gaardmænds Sønner, som bleve gjort til Skolelærere. At de ikke være oplærte bedre paa Seminarierne, det var, om man saa vil, Seminariernes Stam: men man maa ikke give Befolkningen Lov til at klage over denne Stam, uden at klagen falder tilbage paa Befolkningen selv. Det ærede Medlem klager over, at en Fortættelse af det samme System som Anordningen af 1814 vil stille Befolkningen i Rige og Fattige. Det kan jeg ikke indse, naar man gjør Almueundervisningen gratis og sørger for at der kan vælges Lærere, der ere trosenige med Forældrene og er dygtige Folk. Det bliver da Kommunernes Sag at være forsigtige i deres Valg. Vi maa jo her erindre, at Kommunerne forstaa overmaade godt i Reglen at faae